

1934 Sb. z. a n., an tento zákon podle § 164 nabyt účinnosti dnem 20. ledna 1935. Je proto souzený případ posuzovatí podle tohoto zákona a jest tu užítí ustanovení § 47 dotčeného zákona, jehož předpoklady jsou tu splněny. Neboť odvolací soud zjistil, že žalovaní nechtěli a také neprojevíli nijak svou vůli uzavřítí pojistnou smlouvu, že agenti nejednali s nimi o pojištění, nýbrž jen o strádání, a že jim vykládali, že musí býti uložena denně 1 Kč, že žalovaný nedostane sice z uloženého kapitálu úroky, ale že by po úmrtí žalovaného dostala spolužalovaná 10.000 Kč. Z toho vyvoděný závěr odvolacího soudu, že k podpisu pojistné přihlášky došlo jediné lstí a klamem agentů žalobkyně, jest důsledný a pokus dovolatelčin doličítí nedůslednost tohoto závěru se nezdařil, neboť skutečnosti, které agenti tvrdili žalovaným, neodpovídaly pravdě již proto, že šlo agentům ve skutečnosti o to, aby žalované pohnuli k uzavření pojistné smlouvy, a nikoliv o to, jak jim namluvili, že totiž jde jen o strádání do pokladničky. Že agenti o tom věděli, že jejich tvrzení neodpovídá pravdě, je nepochybné a pojišťovna to ani nepopírá, nýbrž snaží se jen doličítí, že prý to nebyla nepravda. Žalovaný také pojistku i zaslanou mu pokladničku vrátil a neschválil pojistnou smlouvu ani dodatečně. Z toho vyplývá, že zprostředkující agenti Antonín S. a Jaroslav V. svedli žalované nepravdivými údaji o podstatných okolnostech k uzavření pojistné smlouvy. Že šlo o podstatnou okolnost, je zřejmé z toho, že žalovaní podle toho, co jim agenti namluvili, byli přesvědčeni, že činí návrh na docela jinou smlouvu nežli na pojistnou smlouvu. Byli-li žalovaní takovým způsobem uvedeni v omyl, nevznikl jim podle § 47 zákona č. 145/1935 Sb. z. a n. závazek proti pojistiteli.

Čís. 16576.

Zavázal-li se pachtýř v pachtovní smlouvě vůči propachtovateli, že jako pachtovné bude platití knihovním věřitelům úroky z jejich pohledávek, knihovně zajištěných na propachtované nemovitosti, jde o smlouvu ve prospěch třetích osob (hypotekárních věřitelů).

V takovém případě mají hypotekární věřitelé v konkursu prohlášeném na propachtovatelovo jmění nárok na vyloučení pachtovného, a složil-li pachtýř na příkaz konkursního komisaře pachtovné u soudu pro hypotekární věřitele, nárok proti správci konkursní podstaty, aby svolil k vydání složeného pachtovného.

Oznámení o uzavření smlouvy osobě, v jejíž prospěch byla uzavřena, má pouze deklaratorní význam.

(Rozh. ze dne 17. prosince 1937, Rv I 2651/36.)

Srov. rozh. č. 12579 Sb. n. s.

Dr. Ottovi B., jenž je spoluvlastníkem velkostatku R., dala žalující banka zápujčku 1,000.000 Kč, pro niž bylo na uvedené nemovitosti vlo-

ženo zástavní právo. Pachtovní smlouvou ze dne 30. září 1931 propachtovali manželé Dr. Otto B. a Margareta B. jako spoluvlastníci velkostatek R. Hanuši U-ovi. Podle odst. IV pachtovní smlouvy se pachtýř zavázal platiti jako pachtovné úroky z určitých hypotek, mimo jiné i ze zajištěné pohledávky žalující banky a podle odst. III téže smlouvy byl oprávněn vypověděti pacht, kdyby zmenšením výměry velkostatku nestačily výtěžky statku na úhradu režie a hypotekárních úroků, které pachtýř převzal k placení na místě pachtovného. Dne 30. září 1933 byl na jmění Dr. Otto B. prohlášen pod K 39/33 konkurs. Na návrh žalovaného správce konkursní podstaty bylo konkursním komisařem pachtýři Hanuši U. pravoplatně uloženo, aby ukládal pachtovné do soudního deposita u okresního soudu v H. Proto pachtýř Jan U. složil u soudu postupně 101.250 Kč, dne 12. prosince 1934 50.000 Kč a 50.344 Kč 50 h, a to pro žalující banku. Okresní soud v H. uvědomil poté účastníky o tom, že složené částky lze vydati jen za oboustranného souhlasu nebo pravoplatného smíru nebo rozsudku. Tvrdíc, že z částky 101.250 Kč připadá částka 51.250 Kč na smluvené úroky a úroky z prodlení z její zápůjčky, a to 25.000 Kč na úroky splatné 1. dubna 1934 a 25.000 Kč na úroky splatné 1. dubna 1935 a z částky 50.349 Kč 50 h 25.349 Kč 50 h na úroky splatné dne 1. října 1935, dále že se ustanovení odst. IV pachtovní smlouvy zakládá na ujednání mezi žalobkyní a pachtýřem Janem U. na druhé straně, kteréžto ujednání se stalo proto, že Dr. Otto B. neplatil řádně anuity ze žalobkyniny zápůjčky a že hrozila dražba zpachtovaného velkostatku R., a že se tudíž Hanuš U., který investoval mnoho do onoho velkostatku, z obavy o tyto investice zavázal přímo žalobkyni, že bude platiti úroky z hypotekární zápůjčky přímo žalobkyni, a dovozujíc z toho, že jest oddělnou věřitelkou ve smyslu §§ 51 a 52 konk. ř., takže žalovaný konkursní správce, který odmítl dáti souhlas k tomu, aby ze soudně uložených částek byly jí vydány částky odpovídající úrokům z její hypotekární pohledávky, není oprávněn jednostranně měniti ujednání pachtovní smlouvy, zejména jejího odst. IV, domáhá se žalující banka žalobou, aby žalovaný správce konkursní podstaty byl uznán povinným dáti souhlas k vydání shora uvedených částek, pokud připadají na shora dotčené úroky ze zápůjčky, o niž jde. Nižší soudy uznaly podle žaloby, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Odvolací soud má na rozdíl od procesního soudu za to, že smlouva ze dne 30. září 1931 je smlouvou pachtovní ve smyslu § 1090 obč. zák., neboť řečenou smlouvou bylo Hanuši U. odevzdáno užívání věci nespotebitelné na určitou dobu za určitou úplatu, která je přesně určena v odstavci IV uvedené smlouvy. Avšak pro rozhodnutí věci není důležitá otázka, jaká smlouva byla vlastně uzavřena. Podle dotčeného odstavce řečené smlouvy není pochybnosti, že ona smlouva jest co do účinků vůči žalující bance smlouvou ve prospěch třetí osoby podle § 881 obč. zák., která jí dává oprávnění k žalobě nejen podle odst. 2 uvedeného paragrafu, ale se zřením na dohodu uzavřenou mezi žalující bankou a pachtýřem Hanušem U. Prohlášením konkursu na jmění propach-

tovatele Dr. Otto B. vstoupila konkursní podstata resp. její správce již podle zákona (§ 26 konk. ř.) do pachtovní smlouvy a nemůže ji ani vypovědět podle § 23 konk. ř. Konkursní podstata vstupuje pak nejen do smlouvy pachtovní, nýbrž přebírá též veškeré závazky se smlouvou spojené. Žalující banka se podle § 12 č. 3 konk. ř. stala uvedenou smlouvou a jejím zápisem do pozemkové knihy oddělnou věřitelkou (rozh. č. 4419 Sb. n. s. per alalogiam). Tvoří tedy pachtovné zvláštní podstatu podle § 51, odst. 1, konk. ř., která není zahájením konkursu dotčena. K zaplacení nákladů konkursního řízení by jí tedy mohlo býti upotřebeno jen za předpokladu § 51 konk. ř. Bylo proto odvolání odepřítí úspěch.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Ustanovení § 26, odst. 1, druhé věty, konk. ř. nemá tu vůbec významu, poněvadž nejde o pachtovné, které bylo zaplaceno předem úpadci před vyhlášením konkursu, nýbrž jde o pachtovné, které bylo za konkursu složeno k soudu. Předmětem sporu není poměr správce konkursní podstaty k pachtýři Hanuši U. a nejde o to, zda a pokud může tento pachtýř namítati správci konkursní podstaty napřed plnění pachtovné. Nejde tedy o to, že by pachtýř zaplatil neoprávněně pachtovné úpadci, ač již patřilo konkursní podstatě, nýbrž je pro spor rozhodující jen, komu patří složené pachtovné, zda hypotekárním věřitelům, pro něž bylo složeno, či zda konkursní podstatě.

Platí proto pro souzený případ ustanovení § 26, odst. 1, první věta, konk. ř., podle níž vstupuje správce konkursní podstaty ze zákona do smlouvy pachtovní, kterou úpadce propachtoval svůj velkostatek. Vstupuje tudíž podle toho správce konkursní podstaty do pachtovní smlouvy v tom stavu, v jakém ji sjednal úpadce, pokud ovšem některé tam uvedené právní jednání není odporovatelné. Jest tedy pro něho závazné i ustanovení odstavce IV. pachtovní smlouvy, kterým se pachtýř zavázal úpadci, že bude platiti pachtovné rovnající se úrokům, jež se stanou splatnými od 1. října 1931 do ukončení pachtu z hypotek peněžních ústavů tam jmenovaných, přímo těmto hypotekárním věřitelům, poněvadž odporovatelnost tohoto ujednání nebyla ani uplatněna. I vnučený správce je povinen dodržeti pachtovní smlouvu uzavřenou povinným (§ 111 ex. ř.) i se všemi vedlejšími ustanoveními, ovšem bez omezení na výjimku uvedenou v § 26, odst. 1, druhá věta, konk. ř., takže, nejde-li o takovou výjimku, jako tomu jest i v souzeném případě, jest postavení správce konkursní podstaty v tom směru stejné s postavením vnučeného správce. V obou případech připadají do podstaty (ať do podstaty konkursní, anebo do podstaty vnučené správy) výtěžky a plody nemovitosti zasažené vnučenou správou (§ 119 ex. ř.), tudíž i civilní plody (pachtovné), a v obou případech musí v přednostním pořadí býti uspokojeny určité pohledávky (§ 120 ex. ř. a § 50 konk. ř.) a přes to jest podle zmíněných zákonných ustanovení povinen dodržeti pachtovní smlouvu jak správce konkursní podstaty, tak i vnučený správce. Je proto

bezdůvodná dovolatelova námitka, že před uspokojením přednostních pohledávek nelze dáti svolení, aby žalobkyni byla vydána na ni připadající částka ze složeného pachtovného.

Podle odst. IV pachtovní smlouvy ujednal úpadce s pachtýřem U., že pachtýř bude jako pachtovné platiti peněžním ústavům tam uvedeným úroky z jejich hypotek, zajištěných na propachtovaném velkostatku, mezi jinými i žalobkyni. Jde tu sice o smlouvu ve prospěch osob třetích (§ 881 obč. zák.), tedy i ve prospěch žalobkyně. Než v souzeném případě nejde o to, zdali žalobkyně nabyla tím přímého nároku proti pachtýři U. (§ 881, odst. 2, obč. zák.), neboť žalobkyně se nedomáhá plnění na tomto pachtýři, spor se nevede proti němu a pachtýř se nepopřel proti tomu, že smlouva ta je pro něho závazná a že se musí podle ní řídit. Vždyť on složil pachtovné k soudu, ale nesložil je snad proto, že by neuznával nárok žalobkyně, aby jí byly z pachtovného zaplacený splatné hypotekární úroky, nýbrž učinil tak proto, že tak bylo přikázáno pravoplatným usnesením vrchního soudu v P. ze dne 12. května 1934, č. j. R IV 206/34-2. Nejde proto v souzeném sporu ani o to, jaké námitky by příslušely pachtýři U. proti nároku žalobkyně na plnění ze smlouvy ve prospěch osob třetích, ať již z postupu (§§ 1392, 1394 obč. zák.) nebo z poukazu (§ 1402 obč. zák.), a proto nepřipadně dovolatel odkazuje na rozhodnutí č. 2368 Sb. n. s. V souzeném případě záleží na tom, zda a jakého práva nabyla žalobkyně z oné smlouvy v její prospěch uzavřené podle § 881 obč. zák. proti úpadci a nyní proti správci konkursní podstaty za něho disponujícímu. Z doslovu § 881 obč. zák. jest souditi, že k nabytí nároku třetí osobou zásadně postačí, byla-li uzavřena smlouva mezi slibujícím a osobou slib přijímající. Třetí osoba nabývá v takovémto případě nároku bez prohlášení své vůle podobně, jako tomu jest při jednostranných právních jednáních. Není ani zásadně zapotřebí, aby osobě třetí bylo oznámeno uzavření smlouvy v její prospěch. Oznámení to má význam jen deklaratorní a nikoliv konstitutivní. Má proto žalobkyně proti úpadci a nyní proti správci konkursní podstaty za něho disponujícímu nárok, aby splnili smlouvu ujednanou ve prospěch její jako osoby třetí, aby uznali, že složené pachtovné bylo určeno k úhradě hypotekárních úroků žalobkyně, a aby svolili k vydání příslušné částky žalobkyni ze složeného pachtovného. Rozvázati onu smlouvu by mohl úpadce nebo nyní správce konkursní podstaty jen za předpokladů § 1403 obč. zák., poněvadž smlouva ta obsahuje zároveň poukaz daný pachtýři, aby pachtovným platil hypotekární úrok žalobkyni. Ale předpoklad § 1403 obč. zák. není tu splněn, neboť pachtýř nepochybně přijal poukaz tím, že uzavřel pachtovní smlouvu, obsahující v odstavci IV i řečený poukaz.

Jest tedy ještě uvažovati o tom, jaký vliv má vyhlášení konkursu na jmění Dr. Otto B. na nárok žalobkyně, aby ze složeného pachtovného byly uhrazeny její splatné hypotekární úroky. Jde tu ovšem o obligační nárok žalobkyně, neboť ona se nedomáhá svého nároku z toho důvodu, že její pohledávka i s úroky je knihovně zajištěna na velkostatku patřícím do konkursní podstaty, a nedomáhá se tudíž oddělného práva na

uspokojení z této zvláštní podstaty (§ 50, 51, odst. 1, a § 52 konk. ř.), nýbrž zakládá svůj nárok jediné na smlouvě ve prospěch třetích osob, obsažené v odstavci IV pachtovní smlouvy. A tu jde o nárok na vyloučení věci nenáležící podle § 12, odst. 1, a § 47 konk. ř. do konkursní podstaty. Vylučovací práva mohou býti věcná i obligační. Jest rozlišovati mezi vyloučením pohledávky a mezi vyloučením předmětu pohledávky. Nemůže tedy věřitel vyloučiti svou pohledávku, kterou má proti úpadci, i když zní na plnění určitých věcí. Může ale vyloučiti pohledávku úpadcovu, jestliže jí nabyt platným a neodporovatelným právním jednáním, uzavřeným mezi ním a úpadcem před vyhlášením konkursu. To se v souzeném případě stalo smlouvou ve prospěch žalobkyně, uzavřenou v odst. IV pachtovní smlouvy. Nevadí, že žalobkyně nepřipadně označuje svůj nárok jako nárok na oddělené uspokojení z pachtovného, neboť stačí, přednesla-li a dokázala-li takové skutkové předpoklady, jež odůvodňují její právo na vyloučení, poněvadž jejich právní posouzení náleží soudu, jenž není vázán nesprávným právním názorem strany.

Je proto odůvodněn nárok žalobkyně, aby správce konkursní podstaty svolil k tomu, aby jí ze složeného pachtovného byly vydány co do výše nesporné částky, připadající na její splatné hypotekární úroky.

Tím ovšem není řečeno, že tyto částky jí musí býti také vydány soudem ze soudního deposita, poněvadž obdobná práva — jako žalobkyni — byla vyhrazena i jiným peněžním ústavům, a řešení této další otázky není předmětem souzeného sporu, nýbrž spadá do kompetence onoho soudu, jenž jest příslušný rozhodovati o tom, komu, a v jakých částkách má soudní depositum (§ 1425 obč. zák.) býti vydáno.

Čís. 16577.

Kupitel zboží objednaného z ciziny na dobírku není oprávněn, aby od smlouvy odstoupil a zboží dal k dispozici, jestliže se ani nepokusil obstarati si povolení Národní banky československé k zaplacení dobírkové částky.

(Rozh. ze dne 17. prosince 1937, Rv I 66/37.)

Žalovaný, jemuž žalobkyně (firma sídlící v říši Německé) prodala dne 24. října 1931 na jeho objednávku jeden kompletní Decotrie aparát s kufrem a jeden linkovací strojek za ujednanou cenu 1.900 Kč a jednu štetku za 60 Kč s dodáním 15. března 1932, byl povinen zaplatiti na kupní cenu za objednaný aparát, který mu byl zaslán z Hamburku, částku 1.000 Kč dobírkou a za měsíc poté 960 Kč. Když však ho objednaná zásilka, zatížená dobírkou, v polovici března 1932 došla, žalovaný dobírku nevyplatil, nýbrž firmě oznámil, že Národní banka československá nepovoluje platů do cizozemsku a že povoluje toliko platy ve výši 200 Kč, že mu proto není možno vyhověti jejím požadavkům a že